

50 ANYS CONSTRUIR UN FUTUR COMÚ

La història de la Unió Europea està farcida de moments que ja han assolit la categoria d'històrics. Uns esdeveniments caracteritzats per la voluntat de posar fi a segles d'enfrontaments entre pobles europeus i amb el ferm propòsit de garantir la pau i de promoure la reconstrucció i el desenvolupament econòmic d'uns països devastats per la Segona Guerra Mundial.

El discurs de Winston Churchill a la Universitat de Zurich, l'any 1946, que demanava la creació d'uns Estats Units d'Europa; la declaració del ministre francès d'Exteriors, Robert Schuman, el 9 de maig de 1950, i la signatura del Tractat de la Comunitat Europea del Carbó i l'Acer, l'any 1951, van constituir moments clau del procés de gestació d'Europa com a unitat política.

Un procés llarg i dolorós que no va estar exempt de contratemps, com el fracàs de la Comunitat Europea de Defensa, després de la no-ratificació del Tractat per part de l'Assemblea Nacional francesa, l'any 1954. Crisis i fracassos que s'han anat alternant amb moments gloriosos, com ha succeït en tots els grans projectes de la humanitat.

D'entre els esdeveniments que caracteritzen l'etapa fundacional d'Europa, la signatura dels Tractats de Roma, el 25 de març de 1957, que va donar lloc al naixement de la Comunitat Econòmica Europea i la Comunitat Europea de l'Energia Atòmica, ha tingut una importància cabdal per al procés d'integració europea. Juntament amb la CECA, creada sis anys abans, les comunitats europees han esdevingut el cor i el motor d'un procés d'integració incremental que ha anat creant una solidaritat de fet entre els pobles d'Europa, tal com va predir Schuman. La signatura dels Tractats de Roma, que avui commemorem, constitueix, doncs, la llavor d'un arbre robust, amb unes arrels profundes que s'endinsen en els segles d'història d'aquest vell continent i que continua creixent amb fermesa.

En fer balanç d'aquests cinquanta anys del procés d'integració europea, és inevitable afirmar que la Unió Europea és la història d'un èxit que s'ha materialitzat tant en l'àmbit funcional, com geogràfic, com democràtic.

Hem passat d'una Comunitat Europea que es proposava concloure un mercat únic i actuar de manera comuna al món només en l'àmbit comercial a una Unió que avui s'ocupa de temes com la política mediambiental, la justícia i els afers d'interior i que actua al món amb una política exterior i de seguretat comuna que inclou des del diàleg polític amb altres països fins a la política de prevenció i resolució de conflictes.

L'expansió geogràfica de la integració a través de les successives ampliacions és la història d'un èxit col·lectiu, tant dels països entrants com dels que ja en formaven part. Els nous estats membres, per ambició democràtica, voluntat de modernització i perseverança en un procés de reforma econòmica i social sovint costós; i els països fundadors, per haver sabut aparcar les diferències i superar les dificultats tècniques dels processos d'adhesió en benefici d'un objectiu més gran: el de fer créixer l'espai de pau, democràcia i prosperitat a Europa.

Per últim, el sistema institucional de la Unió ha consolidat un espai democràtic i cultural compartit i ha fet créixer de manera espectacular el treball conjunt entre els representants democràtics dels diferents països europeus. Però la Unió no s'ha concretat només a nivell dels governs, sinó que ha multiplicat els contactes entre els ciutadans i les ciutadanes que avui poden circular lliurement en una Europa sense fronteres. El reforç del Parlament Europeu, que ha vist considerablement incrementats els seus poders i la seva visibilitat, contrasta amb el fet que fins al 1979 encara no era ni tan sols una cambra directament escollida per la ciutadania de la Unió.

Catalunya ha tingut sempre una clara vocació europeïsta, àmpliament estesa al conjunt de la societat catalana i que es remunta diversos segles enrere. Una voluntat que ha demostrat reiteradament en els vint anys que fa de la incorporació

d'aquest país a la Unió Europea, durant els quals Catalunya no ha tingut una posició passiva o conformista, sinó una clara voluntat de pensar Europa des d'una òptica catalana.

Aquest sentir europeista no es pot entendre des d'un punt de vista instrumental o egoista. L'europeisme català no és degut, doncs, al volum de fons comunitaris rebuts, perquè Catalunya ha estat un contribuent net de les arques comunitàries. Tampoc no es deu al fet que la Unió hagi comportat el debilitament dels estats en benefici d'una Unió de caràcter federal, perquè de fet la tendència ha estat més aviat la contrària. L'europeisme dels catalans i de les catalanes és més de fons, ja que la idea d'una Europa com a projecte de progrés i obertura al món i com a model de governança internacional és àmpliament compartida.

En aquests vint anys hem estat testimonis del progrés que la Unió ha aportat al nostre país i al somni de la construcció d'una Europa políticament unida, respectuosa amb la seva pròpia diversitat cultural i lingüística i amb capacitat d'ampliar el seu àmbit d'influència basant-se en els valors de la pau, el progrés i la democràcia. Malgrat tot, la pròpia complexitat del procés de construcció europea ha comportat alguns desajustos i mancances que, des d'una òptica europeista, són susceptibles de crítica.

Europa es troba en un moment de crisi. Una barreja de crisi econòmica, d'identitat i de creixement que ve de lluny. Ni el fracàs del Tractat Constitucional ni la darrera ampliació de la Unió no es poden considerar com les causes d'aquest *impasse*, sinó més aviat com una conseqüència. El problema de la Unió ha estat i continua essent la diversitat de projectes entre els estats membres i la manca de voluntat per fer una aposta més ferma a favor d'unes institucions europees més fortes i àgils que permetin actuar amb una sola veu i vers una direcció clara.

El caràcter intergovernamental del procés de presa de decisions ha dificultat la creació d'una unió política i ha allunyat Europa de la ciutadania. La tendència al reforçament del paper dels estats com a pedra angular de l'arquitectura

institucional de la Unió ha tingut conseqüències greus per a la seva legitimitat. Sense negar la legitimitat dels governs estatals, la intergovernamentalització de la Unió ha acabat marginant del procés europeu els parlaments nacionals, tant els centrals com els subestats, la funció dels quals s'ha reduït a transposar la legislació que ve de Brussel·les. La manca de transparència de les negociacions al Consell de Ministres, però sobretot a la Representació Permanent del Consell, que és on es resolen el 90% de les qüestions, dificulten el control democràtic del procés decisor. Alhora, el Parlament Europeu, malgrat ser l'únic òrgan escollit directament pels ciutadans i ciutadanes europeus, no pot atenuar, ara per ara, la sensació de manca de legitimitat que plana sobre l'opinió pública, perquè no existeixen veritables partits polítics europeus que puguin ser identificats pels ciutadans i per les ciutadanes com a representants de programes concrets. El fet que el Parlament Europeu no pugui escollir el president de la Comissió o que no tingui dret d'iniciativa legislativa devalua també la importància de l'Eurocambra per a la ciutadania.

D'altra banda, la integració econòmica no s'ha acompanyat d'un major impuls de l'Europa social. Gairebé en tots els estats membres i entre les diverses forces polítiques existeix un consens sobre la necessitat de la integració econòmica per a la modernització i la competitivitat de les nostres economies. La integració econòmica i monetària ha avançat molt en els darrers anys, ja que ha aportat importants beneficis per a Catalunya en inversions i en capacitat exportadora. Però, la progressiva supressió de les barreres econòmiques no s'ha acompanyat de mesures per facilitar l'harmonització de les polítiques socials ni l'establiment d'uns estàndards mínims de protecció i de justícia social. L'avenç en la integració econòmica no es pot deslligar de la necessitat d'assolir societats cohesionades. El fet de situar la competitivitat al centre de les polítiques europees està contribuint a crear la imatge que la Unió és un problema més de la globalització i no el millor instrument que tenim per treure'n el màxim profit, tot evitant els seus efectes perversos.

Per últim, hi ha una manca de compromís per comunicar Europa des dels diferents àmbits de responsabilitat política. El debat europeu està molt allunyat del dia a dia polític. Es continua tractant la política europea com si fos política internacional i no com un àmbit de política domèstica, i es crea així la sensació que la Unió és un tema menor. Així mateix, quan es parla de la Unió Europea sovint és per atribuir-li les decisions més impopulars. Aquests desajustos en la comunicació sobre Europa han estat, probablement, una de les causes de la no-ratificació del Tractat Constitucional a França i Holanda i de l'euroescepticisme que aflora en moltes societats europees.

Esquerra sempre ha estat partidària que la Unió Europea es doti d'una constitució, com un pas més cap a la construcció d'una veritable comunitat política. El Tractat Constitucional, malgrat l'esforç dels participants en la Convenció Europea, va decebre les expectatives de molts europeistes a Catalunya i arreu d'Europa. En especial, el reforç del model intergovernamental, l'escàs reconeixement de la diversitat cultural i lingüística i el marcat caràcter economicista del Tractat van acabar devaluant un projecte esperançador i renovador.

Des d'Esquerra, sempre hem defensat que un Tractat que es pretenia Constitucional o Fundacional havia de limitar-se a proclamar els valors i drets fonamentals compartits per tots i a establir un marc institucional i polític funcional en el qual tots els ciutadans i ciutadanes i pobles de la Unió es poguessin sentir còmodes. Una Constitució Europea no és el lloc adequat per recollir el contingut de les polítiques de la Unió, com passava amb la part tercera del Tractat Constitucional.

Això no obstant, la Unió Europea continua necessitant amb urgència una reforma institucional que garanteixi un bon funcionament d'una Europa de vint-i-set estats i que introdueixi una major transparència i control democràtic en les institucions europees. En el debat actual sobre el futur del Tractat Constitucional, Esquerra aposta per l'adopció ràpida d'un nou Tractat de dimensions reduïdes que reculli les

reformes institucionals acordades en la darrera Conferència Intergovernamental. La reducció de la Comissió Europea, el reforç del seu president, la creació d'un ministre d'Afers Exteriors, la reforma de les presidències semestrals, la implicació dels parlaments nacionals en el control de la subsidiarietat o l'adopció de decisions per majoria qualificada són aspectes positius del Tractat Constitucional que millorarien a curt termini l'eficàcia, la transparència i la qualitat democràtica de la Unió, i posarien les bases per a l'adopció d'una veritable Constitució a mitjà termini.

Ara bé, aquesta solució de mínims no s'ha d'entendre en cap cas com un punt i final del procés de construcció europea. Esquerra continuarà treballant perquè la Unió Europea es doti d'una Constitució que mereixi aquest nom. Una llei fonamental que sigui el resultat d'un veritable procés constituent, iniciat des del Parlament Europeu, aprovat pels estats membres i ratificat pels ciutadans i ciutadanes en un referèndum a escala europea.

Més enllà de les solucions puntuals que es puguin adoptar a curt termini, Europa necessita una Constitució ambiciosa que doni lloc a una veritable comunitat política democràtica. Una Constitució que posi les bases d'una democràcia europea on sigui la ciutadania, i no els estats, qui tingui l'última paraula sobre el model d'Europa i sobre les polítiques concretes que s'han d'impulsar des de la Unió.

Esquerra entén Europa com un projecte obert a altres països del continent. L'ampliació de la Unió ha estat un instrument que ha permès la transformació exitosa dels països del nostre entorn, i del nostre propi, i ha fet realitat així el somni d'estendre l'àrea de pau i prosperitat entre els pobles d'Europa. Per una simple qüestió de solidaritat, cal donar suport als processos de transformació d'aquells països que com Turquia, Croàcia o Macedònia desitgen arribar a formar part de la Unió Europea.

Per a Esquerra, allò que uneix la ciutadania i les nacions d'Europa, més enllà de la geografia, és el compromís amb els valors democràtics, el respecte als drets humans i la voluntat d'avançar cap a un destí comú. No tenen cabuda, doncs, aquells arguments essencialistes que neguen l'uropeïtat de Turquia per les seves arrels culturals i religioses. El nostre europeisme, com el nostre catalanisme, no està fundat sobre uns determinats orígens, sinó en la voluntat d'assolir un destí comú. Perquè el nostre projecte nacional i europeu és un projecte obert i inclusiu, basat en valors cívics i no en consideracions ètniques o culturals excloents.

Cal mantenir una política d'ampliació ambiciosa i generosa, però al mateix temps cal abordar les noves adhesions amb exigència i responsabilitat. Exigència pel compliment estricte dels criteris polítics de respecte a la democràcia i als drets humans, que constitueixen la pedra angular de la Unió Europea. I responsabilitat per gestionar adequadament la tensió entre l'ampliació i l'aprofundiment de la integració europea. Sense estar a l'altura d'aquests reptes, Europa fracassarà en el somni d'assolir una Unió més àmplia, unida, eficaç, democràtica i diversa.

En el procés de construcció europea Catalunya té un repte afegit: combinar les seves legítimes aspiracions nacionals amb el seu compromís europeïsta. La millora dels mecanismes de participació de les institucions catalanes en la Unió Europea és un dret i un compromís amb els catalans i les catalanes. La via regionalista que ha guiat la política europea del catalanisme s'ha demostrat insuficient per vehicular la participació de les nacions sense estat com Catalunya. Malgrat l'evolució de les institucions europees en els darrers vint anys, els mecanismes per a la participació de les regions amb capacitat legislativa pràcticament no s'han desenvolupat. La participació directa de Catalunya a la Unió Europea segueix estancada des del Tractat de Maastricht, de 1993, i els mecanismes de participació regional segueixen sota el control de l'Estat, fet que deixa la representació de països com Catalunya a mercè de la voluntat del govern central i de les conjuntures polítiques a les Corts Generals.

El Comitè de les Regions continua essent un organisme merament consultiu format per ens diversos i dispersos, que no diferencia entre ciutats, regions i veritables nacions sense estat. La marginalitat del paper de les regions va quedar fins i tot rubricada en el projecte de Tractat Constitucional, en el qual va desaparèixer la referència “als pobles d’Europa” com a font de legitimitat, tal com estableixen els Tractats actuals. En aquest context, no es pot més que constatar que la via regionalista europea ha quedat esgotada i que l’assoliment de la independència és l’única via que tenim els catalans i les catalanes per ser presents a Europa amb veu pròpia. Catalunya només deixarà de ser un subjecte passiu del procés d’integració europea quan disposi d’un seient propi al Consell de Ministres de la Unió Europea.

Però, mentrestant, cal continuar buscant vies de participació de Catalunya a les institucions europees, ja sigui directament o través de l’Estat espanyol. Un dels àmbits prioritaris en què cal treballar és el del respecte a la subsidiarietat, establint mecanismes que permetin a Catalunya participar de manera directa en el control de l’aplicació d’aquest principi. El reconeixement de la plena oficialitat del català, la creació d’una circumscripció electoral pròpia per a les eleccions al Parlament Europeu o l’articulació de mecanismes bilaterals per participar en la formació de les posicions de l’Estat en els afers europeus han de ser objectius prioritaris. Així mateix, cal aprofundir en els mecanismes introduïts en la passada legislatura que permeten una presència gairebé simbòlica d’un representant autonòmic en algunes reunions del Consell de Ministres quan es debat sobre competències transferides a les comunitats autònomes.

Ara bé, per fer efectiva la voluntat d’una major participació en el procés de presa de decisions europeu, cal que les institucions catalanes estiguem a l’alçada. La Generalitat ha de fer un major esforç per incorporar la dimensió europea de les polítiques públiques del Govern per tal de definir els interessos i la posició de Catalunya en tots aquells àmbits de la seva competència. Cal enfortir, també, la implicació del Parlament de Catalunya en les decisions que es prenen des de Brussel·les i cal involucrar la ciutadania catalana en els grans debats europeus.

En definitiva, cal que, des de Catalunya, superem el rol passiu i excessivament complaent que ha caracteritzat aquests primers vint anys de pertinença a la Unió Europea i el substituïm per una voluntat clara de participació activa en el debat i en la formulació de les polítiques europees. Vint anys després de l'ingrés a les Comunitats Europees ens han portat a una certa relaxació acrítica que, en molts casos, està fent que des de Catalunya no es contribueixi prou activament al desenvolupament del projecte europeu. Només amb un ferm compromís envers Europa i amb la voluntat constructiva de la ciutadania aconseguirem que Catalunya avanci en paral·lel cap a la plena sobirania i cap al seu encaix en la unitat europea.

La Unió Europea és el marc natural en el qual Catalunya ha de construir el seu model d'interdependència amb el món. Per això, esdevenir-ne membre de ple dret és l'aposta de l'esquerra independentista catalana per contribuir en la construcció d'una Unió més forta, més democràtica i més solidària.

Barcelona, 22 de març de 2007